

BIBLIA EUSKERATZEN: JOANES LEIZARRAGA

Benaparroa'ko Beraskoitz erritxuan jaio zan baiña ez dakigu zein izan zan jaiotzaren eta eriotzearen urtea

Eleiz-gizona izan zan, lenengo katolikuen artean eta gero protestante.

Ez jakon berari otu Biblia euskeratzea, Benaparroan eta Bearne'n erregiña zan Juana Albret'ek egin eutson eskari ori. Iru liburu idatzi ebazan: Testamentu Barria, Kristiñauen intrukzionea eta Kalendrea edo egutegia.

Juana Albret'ek bear-bear ebazan euskerazko liburuak, bere eritxiak gure Euskalerrian zabaltzeko eta, beste alde batetik, ba-eukan euntzutea Leizarraga euskalzale ona zala eta Bearne'ra dei egin eutson. Leizarraga'k ondo erantzun eutson eta Juana'k laguntzaille on bat aurkitu eban. Liburu-zalea eta euskerea barru-barrutik eza gutzen ebana.

Ikusi dagigun zelako eritxiak agertzen dabezan elerti-zaleak Leizarraga'ri buruz.

Leizarraga'k nasai darabil euskeraz bere lumea eta atsegiñez irakurten dira bere iru liburuak. Kezka bat agertzen dau berak idazteko jesarten danean: Euskerearen batasuna nai eban eta orretarako alegin aundia egin eta lortu be bai Lapurdiko euskerea eta Naparroa'ko alkartzea. Baiña ez eban izan ezelako ondoren onik beste euskakiai bagira. Ara zer diñon Lino Akesolo'k: "Lizarraga'ren euskerea ez zan , bere aldian bertan, euskaldun guztien batasuna egitekoa eta guztiak ulertzekoa. Berak be ba-zekian ori. Nolabaiteko batasuna egin leikean lapur eta nafartarren artean. Andik kanpora ez ain errez"

Erraldoi bakarra da Leizarraga euskal literaturan, ez dauka ez aurrekorik eta ez ostekorik, Aita Villasante'k diñoskunez.

L. Mitxelena'k be zerbait ba-diñosku berari begira: "Lizarraga'k ederki gaindu zitun, gauzak erabat artzera-koan, aurrean agertu zitzizkion eragozpen ugariak. Ura irakurriaz uste izango genuke, ainbat argibide ezpaganuzka bestera, luzaroko idatzi-lanez legetpetua dan izkuntzan idazten duela".

1571n. urtean argitaratu eban Leizarraga'k bere Testamentu Barria.

Bere bizitzako gorabeerak aitatzekotan, ona emen batzuk ia guztiak Biblia euskeratuta gerokoak. Aurretik ez daukagu bere barri askorik Braskoitz'en jaio zan, baiña ez dakigu zein urtetan eta ez nortzuk izan ziran bere gurasoak. Abade katolikua izan zan baiña ez dakigu noiz abade egin zan eta non artzain-lana bete eban, euskeratze-lana egiteko Pabe'ra deitu eutsoenean, Lapurdi'n egoala bai.

Juana Albrit'ek bere katolikutasuna itzi eta kalbindar biurtu zanean, aurkalari asko izan ebazan euskaldunen artean. Makiña bat eriotza, kartzela, zigortze eta naigabe izan ziran urte negargarri areitan.

Gure Leizarraga be kalbindar biurtu zan, 1550'tik 1560'ra bitartean. 1964n. urtean egin zan Pabe'n kalbindarren batzarra eta antxe erabagi eben Leizarraga'ri dei egitea eta bertaratu zanean Biblia'ren Testamentu Barria eta otoitz batzuk euskeratzeko eskaria egin eutsoen.

1565n. urtean maiatzerako amaituta eukan itzulpena eta Oloron'go sinodoan lau artzain euskaldun artu ebezan Leizarraga'ren lana zuzentzeko eta oneik itzulpena onartu eben, baiña darabillen euskerea ez dala Euskalerrri guztirako egokia esan eben. Azkenean onartua izan itzulpena eta Leizarraga Labastida'ko artzain izendatu eben

1571n. urtean Rotxela' n dago Testamentu Barria irarkolan argitaratzen

1593 eta 1596n. urteetako sinodoetan ez da agertzen Leizarraga Pabe'n, ordezkoa bialtzean dau. Or inguruan il zan antza. 1601n. urtean bere ordezkoa izendatu eben.

Naiz eta kalbindarra izan, euskaldunak esker ona agertu bear dautsagu gure Leizarraga'ri, Barri Ona gure artean zabaltzeko egin eban lanagaitik eta euskerearen alde egin eban ekinagaitik.

Olazar'tar Martin'ek

UDAAZKENA

Egoaren soiñuam
orbelak dantzari
Udazken epelean
edoi-ertzak gorri.

Gogoaren giroan
gogamenak bare.
Txorien egaztadak
euria dakarre.

Bakearen sentzuna`
inguon eder,
alde guztietatik
bizi-poza dager.

Gizaki ta abereak
guztiak betargi,
eder-senai adi
ez naireke nagi.

Aldi atsegin onek,
zoriona dari:
Beti iraunaren otsak
datorkidaz argi.

Aurraitz'ek
Aiangiz'tik, 2005 irailla 19